

Željko Mardešić i *Mirotvorni izazov*

Ljiljana Matković-Vlašić

marko.vlasic@svjetlost.hr

U proljeće 1992. poslala sam Željku Mardešiću u Split pismo s molbom da surađuje u upravo pokrenutom međureligijskom časopisu za kulturu mira i nenasilja *Izazov* koji je od 5. broja imao u nazivu atribut *mirotvorni*. Pristao je na suradnju, ne nevoljko ili iz neke pristojnosti, nego s radošću, čak bih mogla reći s oduševljenjem, kao da je jedva dočekao da se nešto takva pokrene. On je uvijek bio spreman biti na strani dobra i pomagati svaku pozitivnu inicijativu. Časopis inače nije podupirala ni Crkva ni država, nego samo pojedinci koji se nisu dali zaraziti ratnom mržnjom.

Pod svojim poznatim pseudonimom Jakov Jukić sudjelovao je Željko Mardešić u *Mirotvornom izazovu* od 1. do 19. broja koji sam ja osobno uređivala. Njegovi su članci bili stožerni. Ovih sam ih dana ponovno pročitala, mogu reći, s velikim zadovoljstvom i divljenjem. Oni nisu izgubili na aktualnosti ni nakon gotovo 20 proteklih godina. Kontekst u kojem živimo promijenio se, ali snaga njegovih tekstova ostala je.

U prvom broju izvijestio nas je o radu splitske podružnice Svjetske konferencije religija za mir, čiji je bio član. Saznajemo da se telefaksom obratio tajniku te organizacije Guntheru Gebhardu u Ženevi ovim riječima:

»U nas bijesni strašan rat. Ljudi i njihova obitavališta izložena su uništavanju. Mržnja se uvlači u srca. Molim vas da svojim moralnim i duhovnim autoritetom učinite sve da se pokrenu pobornici mira i pomognu nam da ponovo zadobijemo mir.«

Kao što vidimo, Mardešić je izbjegao bilo kakvu političku primisao. Jedino ga je zabrinjavala mržnja, a zaokupljao mir. Poziva nas da vlastitom religioznošću navijestimo rat ratu.

Nije sada bitno u kojem je broju *Mirotvornog izazova* to bilo, ali »Molitva – izazov današnjem svijetu« posebno me je dojmila svojim originalnim pristupom. Za njega molitva nije *kamilica* kojom se smiruju uzbuđenja nego sredstvo otpora današnjoj materijalističkoj i hedonističkoj civilizaciji koja nameće natjecanje kao stil života. »Nemoguće je moliti s mržnjom u srcu i psovkom na usnama«, kaže Mardešić. »Molitva je istinska opreka ozračju surovog natje-

canja u suvremenoj civilizaciji, jer oni mole, a mogli bi se zabavljati, putovati, gledati televiziju, internet i štošta drugo.« U vrijeme ubijanja i mržnje Mardešić preporučuje: »Trebalo bi moliti ustrajno i stalno. Tražiti pomoć od nevidljivog svijeta ljubavi i duhovnosti.«

Kad se raspirivala mržnja prema muslimanima, Mardešić poziva na kršćansko-islamski dijalog. Upozorava na opasnost tzv. religijskog maniheizma koji dijeli religije na dobre i zle. »Nema zlih religija, ali zasigurno ima zlih vjernika u tim religijama«, kaže Mardešić. »U svjetlu modernih spoznaja najvažnije je istaknuti da nikako nije dovoljno da kršćani što dublje proučavaju svoju vjeru, a muslimani svoju, nego je prije svega potrebno da kršćani dublje proučavaju vjeru muslimana, a muslimani vjeru kršćana.« Zanimljiva je njegova tvrdnja da više znamo o davno izumrlim religijama: egipatskoj, hetitskoj, grčkoj i rimskoj nego o religijama svojih današnjih susjeda.

Kad proučava temu mira u religijama svijeta, kaže: »Da nije bilo vjerskih ratova, tko zna kako bi danas svijet izgledao.« Vrlo je kritičan kad piše: »Nema religije u povijesti čovječanstva koja nije u većoj ili manjoj mjeri izdala svoje mirotvorstvo i priklonila se nasilju i mržnji.« Za Mardešića međureligijski dijalog nije laka obveza, površna dužnost nego dubok angažman cjelovita čovjekova bića. To je eminentno etička i religiozna kategorija, a ne obično političko cjenkanje i nadmudrivanje.

Kad piše o stavovima vjernika o ratu i miru, sa žalošću ustanovljuje da oni često usvajaju stavove bliske militarizmu, nacionalizmu, etnocentrizmu, konformizmu... i da začuđujuće velik postotak vjernika opravdava rat i nasilje. Svjestan je koliko savez između države i Crkve škodi i državi i Crkvi. Vrlo je zanimljiva njegova misao, s kojom se, dakako, ne moramo složiti, da i država i Crkva odgajaju svoje pristalice u duhu konformizma jer on daje u području korisnosti najbolje rezultate. Ali, kako naglašava Mardešić, to slabi kritičku i proročku moć vjernika. Situacija u kojoj se danas nalazimo najbolje pokazuje da je Mardešić imao pravo. Trajan mir, po Mardešiću, mogu uspostaviti samo oni ljudi koji su pomireni sa sobom, s Bogom i bližnjima. Krist je bio velika opreka svjetskim veličinama. On je jedino tražio da se ljudi promijene u sebi. Na tome Mardešić i najviše inzistira. Njega posebno smeta zloupotreba religija u političke svrhe i pamćenje zla koje se pretvara u mitologiju u kojoj će duhovi prošlosti nadvladati razum. Čak tvrdi da obnova starih sjećanja pridonosi porastu mržnje što izaziva rat poslije rata. On od religija očekuje da odgovore »što su učinile za mir, opraštanje, suživot, snošljivost, razumijevanje, koliko su pomogle osamljenima, bolesnima, da li su digle glas u korist siromašnih, iskorištavanih i obespravljenih, a ne što su govorile ili potpisale u bezbroj nedjelotvornih deklaracija«. Zaključuje da su religije odgovorne za mir. Crkve često podržavaju svjetovni mir koji rijetko može biti pravedan mir jer je prije svega posljedica nagodbe i nadmetanja, a ne etike. No i takav mir bolji je od nekakva mira.

Ovaj, nažalost, fragmentarni prikaz Mardešićeve bogate suradnje s *Mirotvornim izazovom* završila bih s tvrdonjom koja je proizašla iz mojeg ponovnog čitanja njegovih tekstova, a s kojom ćete se zasigurno svi složiti: Željko Mardešić je zaista klasik autentične kršćanske misli.